

TÖS NİÇİN HEDEF YAPILDI?

Aydınlık Dergisi, 15 Ekim 2006

Yıldırım Koç

TÖS, emperyalizmin, emperyalistlerin Türkiye'deki müttefiklerinin, ajanların ve 12 Mart Darbesi'nin hedefi oldu. TÖS'ün yöneticileri, üyeleri ve binaları, saldırıya uğradı. TÖS yöneticileri ve üyeleri sürüldü, çeşitli biçimlerde cezalandırıldı ve meslekten çıkarıldı. TÖS, bugünkü eğitim hizmetkolu sendikalarının karşılaştıklarıyla kıyaslanamayacak sistemli bir saldırının hedefiydi.

Bazı örnekler anımsanabilir. TÖS Düzce Şubesi'nin 12 Ekim 1968 tarihinde düzenlediği sanat şöleni, İlim Yayma Cemiyeti, Komünizmle Mücadele Derneği ve Milliyetçi Öğretmenler Birliği tarafından basıldı. 15 Ekim 1968 tarihinde ise Genel Başkan Fakir Baykurt, Birecik'te sinema salonunda konuşma yaparken, saldırıya uğradı ve başından yaralandı. Malatya'nın ilçelerinde, Elazığ'da ve Konya'da da saldırılar oldu. TÖS'ün 7 Temmuz 1969 günü Kayseri'de toplanan İkinci Genel Kurulu'nun ikinci günü, TÖS'ün kuruluş yıldönümünde ise büyük bir saldırı gerçekleştirildi. Saldırganlar, genel kurulun toplandığı sinemayı yakmaya çalıştılar. Saatler süren saldırı ancak askerin müdahalesiyle engellenebildi¹.

12 Mart 1971 darbesinin ardından TÖS yöneticileri ve 3500 dolayında TÖS üyesi gözaltına alındı ve işkence dahil kötü muameleye maruz bırakıldı.

TÖS'ün 185 yöneticisi ve üyesi hakkında Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde dava açıldı². İddianameyi, hakim kıdemli yüzbaşı Baki Tuğ hazırladı. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 no.lu askeri mahkemesi, 26.12.1972 tarihinde 59 sanık hakkında çeşitli hapis cezalarına hükmetti. Genel Başkan Fakir Baykurt, Genel Başkan Yardımcısı Dursun Akçam, Genel Sekreter O.K.Akol, Yürütme Kurulu üyesi Veli Kasımoğlu 8 yıl 10 ay 20 gün ağır hapis cezasına çarptırıldı. Duruşma hakimi Zeki Eğin bu karara muhalif kaldı ve TÖS'e yöneltilen suçlamaların hiçbirinin gerçekte ilgisinin olmadığını belirtti. Sanıklar karara itiraz ettiler. Askeri Yargıtay 19 Temmuz 1974 günlü kararında yerel mahkeme kararını bazı sanıklar için bozdu. Bu arada 1974 affı çıktı. TÖS sanıkları afftan yararlanmayı reddettiler ve davanın sürmesini talep ettiler. Yerel mahkeme yeniden karar verdi. Konu yeniden Askeri Yargıtay'a gönderildi. Askeri Yargıtay, 13 Nisan 1976 tarihinde TÖS davasının tüm sanıkların aklanmasıyla sonuçlanmasına karar verdi.

TÖS niçin emperyalistlerin, emperyalistlerin müttefiklerinin, ajanların ve 12 Mart Darbesi'nin ana hedeflerinden biri oldu?

TÖS'ün anti-emperyalist, ulusalcı ve emekten yana politikası ve çizgisi, emperyalizmin zayıf karnına darbeler indiriyordu. Sovyetler Birliği'nin dünyada anti-emperyalist bir cephe, ABD'nin de anti-komünist bir cephe kurmaya çalıştığı bir dönemde, TÖS, Türkiye'de kitlelerde anti-emperyalist ve ABD emperyalizmi karşıtı bir anlayışı ve inancı yaygınlaştırıyordu. 1962 ve 1964 yıllarında Türkiye - ABD ilişkilerinde yaşanan sorunlar nedeniyle, toplumda Amerikalılara karşı bir tepki oluşmaya başlamıştı. TÖS, bu tepkiyi daha bilinçli ve kapsamlı hale getirecek bir çalışma içindeydi. TÖS'ün anti-emperyalistliği ve ABD karşıtlığı, ulusalcılıkla birlikte sürdürülüyor, Atatürk'e ve Ulusal Kurtuluş Savaşı'na gönderme yapıyor, böylece çok daha etkili oluyordu. TÖS bir taraftan Sovyetler Birliği'nin bazı azgelişmiş ülkeler için önerdiği "kapitalist olmayan yol" tezini ve hatta sosyalizmi de savunuyordu. TÖS, "devrimci" olduğunu da açıkça dile getiriyordu. Ancak,

¹ Saldırının ayrıntıları için o tarihte TÖS Kayseri Şubesi Başkanı Abdullah Kaygısız'ın anlatımları için bkz. Kaygısız, Abdullah, **Ateş Çemberi**, Ankara, 2006, s.72-79; ayrıca bkz. Baykurt, Bir Tös Vardı, 2000, s.280-296; Bozkurt, Ali, **12'den 12'ye Anılar - 2**, Eğitim-Sen Yay., Ankara, 2000, s.25-32.

² TÖS iddianamesi için bkz., **Uçurumun Kenarında Türkiye TÖS Dosyası-1**, Töre-Devlet Yay., Ankara, s.7-195; Savcının Esas Hakkında Mütalaası için bkz. **Uçurumun Kenarında Türkiye TÖS Dosyası -2**, Ankara.

TÖS'ün illegal örgütlerle veya Sovyetler Birliği ve yandaşı ülkelerle en küçük bir ilişkisinin olmaması, inanılabilirliğini daha da artırıyordu. TÖS, dünyanın ve Türkiye'nin o günkü koşullarında, ABD emperyalizmine en etkili darbeleri indiren örgütlenmeydi.

TÖS, Türkiye geleneğinde toplum önderleri olmuş çok onurlu ve itibarlı bir mesleği temsil ediyordu. Okuldaki sınıfta öğrenciyi eğiten öğretmen, toplumda da bu eğitici ve yönlendirici rolü üstlenmeye hazırdı. TÖS, bu potansiyeli günün koşullarına göre geliştirdi ve çok bilinçli bir biçimde kullandı.

TÖS, geçmişin mağrur, kendisini halkın üstünde gören, halka tepeden bakan ayrıcalıklı memuru yerine, sorunlarını halkın sorunlarının parçası olarak gören ve halkla bütünleşmiş bir öğretmen kitlesi yaratmaya çalışıyordu.

TÖS, TÖDMF döneminden devralınan öğretmen lokallerinin halka açılması için büyük çaba gösterdi. Lokallerin halka açılması, halkı etkilemenin en önemli araçlarından biriydi. Başka hiçbir sendikanın elinde bu imkan yoktu.

TÖS, özellikle köylü derneklerinin kurulmasında öğretmenlere büyük görevler yükledi. TÖS, bu yıllarda gündeme gelen köylü eylemlerini de destekliyordu.

TÖS yöneticileri, öğretmenlerin özlük haklarını savunurken bile halkın çıkarlarını ön planda tutan bir çizgi izlediler.

TÖS, dışa açık ve toplumda çok etkili bir kesimin temsilcisiydi. TÖS'ün anti-emperyalist, ulusalcı ve emekten yana çizgisi, toplumu etkiliyordu. DİSK'e bağlı sendikaların üyelerinin belirli bir görüşü savunması yalnızca o işçileri ilgilendiriyordu. Ancak TÖS üyesi bir öğretmen her gün öğrencileriyle, belirli aralıklarla da öğrenci velileriyle birlikteydi. TÖS, bu kanaldan her eve girebiliyordu. TÖS, eğitim programlarının milli bir nitelik kazanması gerektiğini savunuyordu ve TÖS üyeleri mesleklerini bu anlayışla yerine getiriyorlardı. DİSK'in anti-emperyalist olması yalnızca DİSK'i etkiliyordu; TÖS'ün anti-emperyalist olması, öğrenciyi, öğrenci velisini, öğretmen lokaline giden esnafı, TÖS'lünün önderlik ettiği köylü derneğindeki köylüyü etkiliyordu.

TÖS, din tartışmalarından kaçınıyor, dini inançlara saygı gösteriyordu TÖS, emperyalistlerin müttefiklerinin ve ajanlarının şiddetine maruz kalıyor; ancak kendisi savunma için bile şiddete başvuruyordu. TÖS, 1965 yılından itibaren atağa kalkan Kürt milliyetçiliğiyle ittifaka girmiyor, ırkçılığı reddeden çağdaş Türk milliyetçiliğini savunuyordu. TÖS'ün yasadışı örgütlerle ilişkisi yoktu. TÖS, demokratik bir yapıda, yönetim ve politikalarını kendisi belirliyor, dışarıdan yönetilmiyordu. Bu özellikle, TÖS'ü halk kitlelerinin gözünde daha inanılır ve güvenilir kılıyordu. TÖS'ün herhangi bir siyasal partinin çizgisinde olmaması, hem farklı eğilimlerden eğitim çalışanlarının TÖS içinde bir araya getirilmesini sağlıyordu, hem de halkın desteğinin alınması açısından önemliydi.

TÖS'ün üye sayısı yüksekti; eylemleri etkiliydi. TÖS, eylemlerde de topluma önderlik ediyordu. TÖS'ün her eylemi, o yılların sınırlı kitle iletişim araçlarıyla bile, kitlelere yansiyordu.

TÖS, bu politikası ve çizgisi nedeniyle, emperyalistlerin, emperyalistlerin müttefiklerinin ve ajanların/hainlerin öncelikli hedefi haline geldi.